

LGD

**Razem dla Powiatu
Radziejowskiego**

Plan Odnowy Miejscowości Bieganowo

2010-2020

Opracowała: mgr Agnieszka Zawadzka
Sprawdziła: mgr Ewelina Patyk
Weryfikował: dr Marek Szuszman

Bieganowo 2010

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI BIEGANOWO

I. Informacje ogólne o gminie Radziejów

Gmina Radziejów leży w środkowo – wschodniej części historycznego terenu Kujaw. Znajduje się we wschodniej części Niziny Wielkopolsko – Kujawskiej.

Uwzględniając uwarunkowania administracyjne gmina położona jest w południowej części województwa kujawsko – pomorskiego i wchodzi w skład powiatu radziejowskiego. Od wschodu graniczy z gminami Bytoń i Osiećciny, od zachodu z gminą Kruszwica, od północy z gminą Dobrze, od południa z gminą Piotrków Kujawski. Siedzibą władz gminy jest miasto Radziejów.

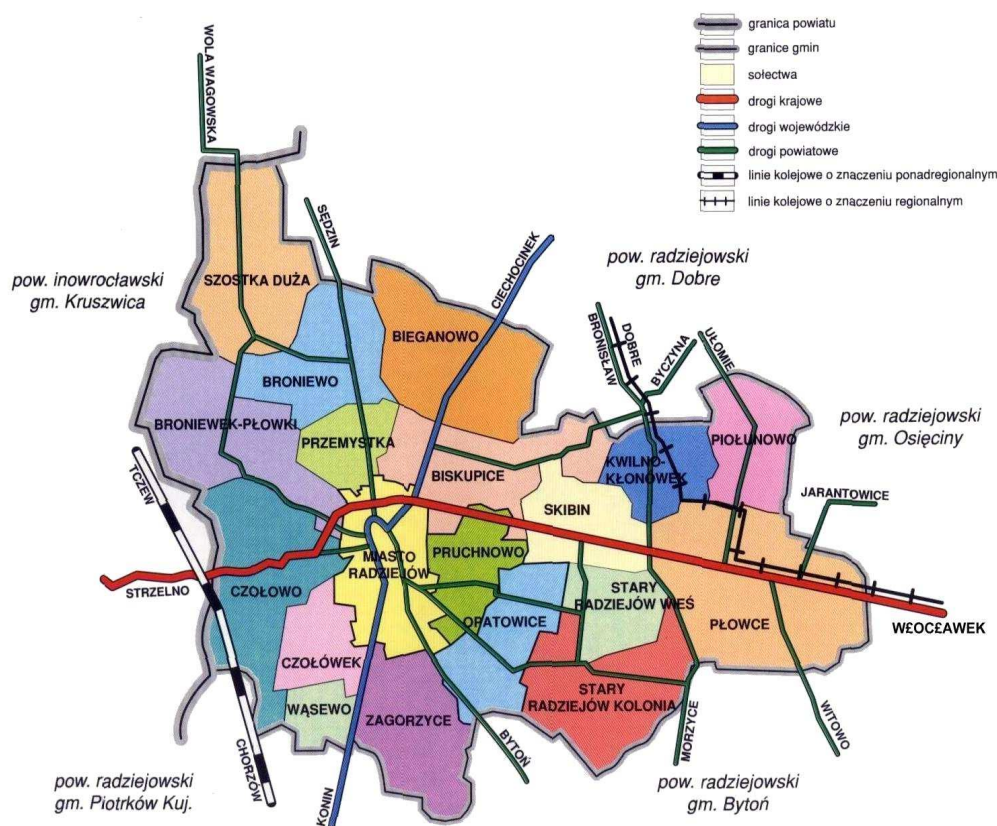
Powierzchnia gminy wynosi 92,6 km², z czego użytki rolne zajmują 8779 ha. Obszar gminy zamieszkuje 4530 mieszkańców, średnia gęstość zaludnienia wynosi 49 osób/km².

Według danych Urzędu Gminy Radziejów na jej terenie wyszczególnionych jest 18 sołectw i 27 miejscowości.

Gmina charakteryzuje się wysoką produkcją towarową. Główne kierunki produkcji to bydło mleczne, opasowe, trzoda chlewna oraz uprawa zbóż, buraków cukrowych, rzepaku i warzyw gruntowych.

Przez obszar gminy przebiega magistrała węglowa – linia kolejowa łącząca bezpośrednio zagłębie węglowe Górnego Śląska z Gdynią. Składa się ona z dwóch części:

- Południowej Herby Nowe – Karsznice - Inowrocław – Nowa Wieś Wielka (253 km)
- Północnej Nowa Wieś Wielka – Bydgoszcz – Kościerzyna – Gdynia.

Mapa gminy Radziejów z podziałem na sołectwa

Infrastrukturę drogową w gminie stanowią: droga krajowa nr 62 Włocławek – Radziejów – Anusin o długości 12,1 km, droga wojewódzka nr 266 Ciechocinek – Radziejów – Konin o długości 5,3 km, drogi powiatowe – 46,5 km oraz 89, 75 km dróg gminnych.

Obszar obecnej gminy od wczesnego średniowiecza związany był z Kujawami i wyodrębnionym w końcu XIII wieku księstwem kujawskim. Do końca okresu przedrozbiorowego teren gminy znajdował się w granicach województwa brzesko – kujawskiego i powiatu radziejowskiego. Później, w wyniku rozbiorów i podczas zaborów jego podległość administracyjna zmieniała się kilkakrotnie. Od 1918 r. teren gminy znalazł się w granicach powiatu nieszawskiego, w województwie warszawskim. Od 1 kwietnia 1938 r. razem z powiatem nieszawskim, włocławskim, lipnowskim i rypińskim znalazł się on w granicach województwa pomorskiego.

W 1975 roku, kiedy wszedł w życie dwustopniowy podział administracyjny Państwa i nastąpiła likwidacja powiatu radziejowskiego, terytorium Gminy weszło w skład utworzonego wówczas województwa włocławskiego. W roku 1992 podzielono Miasto i Gminę Radziejów na dwie niezależne jednostki: Gminę Radziejów i Miasto Radziejów. Odrodzenie powiatu nastąpiło z początkiem 1999 roku, a gmina Radziejów weszła w skład powiatu radziejowskiego, w województwie kujawsko-pomorskim.

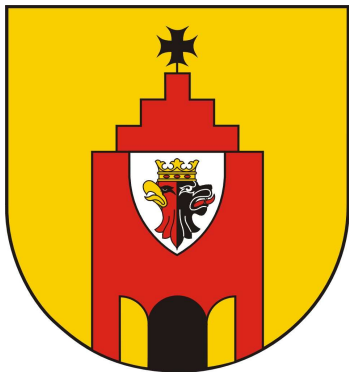
Z Gminą Radziejów wiąże się ważna dla historii Polski bitwa stoczona pod Płowcami 27 września 1331 roku pomiędzy wojskami Władysława Łokietka i armią krzyżacką. Bitwa ta rozwiała legendę o niepokonanych Krzyżakach, choć nie zakończyła się jednoznacznym zwycięstwem Polaków.

Świadectwem bogatej przeszłości są zabytki i dobra kultury na terenie gminy, które znajdują się pod ochroną prawną i opieką konserwatorską. Należy tutaj wymienić :

- pradziejowy kompleks osadniczy Opatowice – tzw. Wzgórze Prokopiaka,
- zespoły dworsko – parkowe w Biskupicach, Czołótku, Płowcach, Przemysle i Skibinie,
- park podworski w Broniewie,
- kościół parafialny pw. św. Wojciecha i Barbary w Broniewie,
- kapliczki przydrożne w Broniewie, Czołowie, Czołótku i Kłonówku,
- cmentarz rzymsko – katolicki w Broniewie,
- cmentarz poległych w bitwie z 1331 roku w Płowcach,
- pomnik dla uczczenia zwycięskiej bitwy Władysława Łokietka z wojskami Zakonu Krzyżackiego w Płowcach.

Przez teren gminy przebiegają również szlaki turystyczne. Szlak Łokietka wiedzie z Inowrocławia przez Kruszwicę, Radziejów, Płowce do Kowala, Szlak Powstania Styczniowego na Kujawach prowadzi z Aleksandrowa Kujawskiego przez Krzywosądz, Dobre, Radziejów, Piotrków Kujawski, Babiak, Izbicę Kujawską, Brześć Kujawski do Włocławka. Lokalnym szlakiem turystycznym jest Szlak Bitwy

pod Płowcami wiodący z Radziejowa przez Pruchnowo, Stary Radziejów, Płowce, Witowo do Osięcin.

Herb Gminy Radziejów

Flaga Gminy Radziejów

II. Charakterystyka miejscowości

Miejscowość Bieganowo położona jest ok. 3 km na północ od miasta Radziejowa. Należy do parafii pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego oo. Franciszkanów w Radziejowie. Część wsi zwanej kolonią należy do parafii w Bieczynie.

Najstarsze ślady bytności człowieka na tych terenach sięgają epoki brązu. Z tego okresu zachowały się groby oraz z okresu lateńskiego luźne zabytki.

Dzieje tej wsi wiążą się ściśle z powstaniem parafii w Bieczynie w obrębie której znalazło się Bieganowo.

Około lat 1236-1238 Norbertanki ze Strzelna w drodze wymiany z księciem kujawskim Kazimierzem otrzymały wsie: Bieganowo, Bronisław, Sławsko, Wonorze i część Głuszyna, w zamian oddając mu wsie w ziemi łęczyckiej: Chełmno, Kupinin, Komorowo, Ostrožno (Ostrowno). W 1305 r. wybuchła wojna na terenie kasztelanii kruszwickiej między książętami inowrocławskimi Ziemomysłowicem a starostą czeskim. W celu podtrzymania bieżącej egzystencji konwentu prepozyt Jan pozbywał się kolejnych dóbr ziemskich. Dnia 13 maja 1315 r. w Raciążku sprzedał biskupowi włocławskiemu Gerwadowi Bieganowo wraz z Bronisławiem, Złotowem i Skulskiem. Ceną za wymienione cztery osady było 140 grzywien denarów toruńskich oraz 100 miar żyta o wartości 20 grzywien.

W 1308 r. Bieganowo wymieniono jako wieś należącą do dystryktu radziejowskiego. W 1401 r. niejaki Piotr z Dobrego kupił od sołtysa Adamusa sołectwo Bieganowskie, które posiadało wszystkie prawa do rozporządzania nim, czerpania profitów, sprzedaży lub wymiany. Nowy sołtys za sprawowanie sądów i wymierzanie kar zatrzymywał dla siebie co trzeciego denara, dwa oddając królowi. Zapisano jednak zastrzeżenie, że trzy razy w roku, gdy sądy sprawować będzie burgrabia radziejowski, trzeci denar przypadnie jemu. Król zastrzegł ponadto, że sam sołtys będzie sędził wszystkie sprawy o zabójstwo i o uszkodzenie ciała w obecności burgrabiego lub jego przedstawiciela. Jeśli ławnicy nie będą w stanie sami wydać wyroku powinni ustalić go w Radziejowie. Dokument stwierdzający transakcję został poświadczony, potwierdzony i odnowiony 18 kwietnia 1401r. przez króla Władysława Jagiełłę w Radziejowie. Zostało to potwierdzone w aktach grodzkich przez starostę kujawskiego. Piotr z Dobrego był zarządcą radziejowskim. Za wierność i zasługi on i jego spadkobiercy otrzymali rok wcześniej od króla Władysława Jagiełły 1 łan ziemi wraz z domem w tej właśnie wsi.

Według lustracji poradlnego i rejestru łanów z 1489 r. Bieganowo stanowiło już własność królewską. W 1500 r. król Jan Olbracht zapisał dług 1800 florenów na dochodach z Radziejowa i przynależnych do niego dóbr m.in. z Bieganowa.

W I połowie XVII wieku wieś należąca do królewskiej dzierżawy w Bytomiu składała się z 9 domostw. Po trzydziestu latach liczba zagród zmalała do 2. W 1674 r. liczba ludności wzrosła do 42 osób.

Po pierwszym rozbiore Polski liczba domów zwiększyła się do 25.

Z wizytacji kościelnej kanclerza katedry włocławskiej Józefa Glińskiego przeprowadzanej w 1779 r. możemy się dowiedzieć, że Bieganowo było w dożywotniej dzierżawie Wincentego Modlińskiego herbu Tępa Podkowa. Wieś liczyła wówczas 124 osoby. Rodzina Modlińskich wywodziła się z ziemi łęczyckiej, gdzie zamieszkiwała jeszcze w XVI w. Na Kujawy przeniosła się dopiero w końcu wieku XVII. Wincenty Modliński od 1772 r. pełnił urząd podkomorzego brzesko – kujawskiego. Po jego śmierci dobra Bieganowo oraz Bytoń i Strużewo zgodnie z patentem królewskim przejęła żona Anna z Wodzińskich Modlińska. W 1792 r.

dobra te wydzierzała Piotrowi Morzyckiemu chorążemu przedeckiemu, a sama przeniosła się do Warszawy.

W wyniku II rozbioru Polski całe województwo brzesko- kujawskie przeszło pod władzę Prus. Król pruski podzielił królewszczynę pomiędzy swoich oficerów. Bieganowo wraz z dobrami m. in. Bodzanowo, Bytoń, Struże i Śmiłowice otrzymał generał – lejtnant Henryk Rudolf von Bischofswerder, który sprzedał je natychmiast hrabiemu Lutichau. Ten z kolei odstąpił szambelanowi Maciejowi von Waldorf Wolickiemu za sumę 200 000 talarów.

W 1827 r. wieś liczyła 26 domów i 167 mieszkańców.

Po odzyskaniu niepodległości w 1934 r. rada gromadzka Bieganowo (wieś, folwark, kolonia) liczyła 439 mieszkańców i należała do gminy Radziejów. Po II wojnie światowej majątek ziemski będący wówczas własnością Stefana Wilde został rozparcelowany zgodnie z dekretem PKWN-u z 6 IX 1944 r. w 1945 r.

Historia Szkoły Podstawowej w Bieganowie sięga czasów końca pierwszej wojny światowej, czyli 1918 r. Wykształciła wiele pokoleń mieszkańców Bieganowa i dzisiaj placówka może poszczycić się nie tylko dobrą bazą materialną, którą posiada, ale wypracowanymi w ciągu dziesięcioleci tradycjami.

Druga wojna światowa doprowadziła do zniszczenia szkoły, która po wojnie została wyremontowana a w 1960 r. rozbudowana. Do 1974 r. kierownikiem szkoły był Roman Kwiatkowski.

Obecnie szkoła posiada osiem sal lekcyjnych, świetlicę oraz bibliotekę szkolną. W jednej z sal mieści się pracownia komputerowa. Biblioteka wyposażona jest w bogaty księgozbiór. Uczniowie chętnie z niego korzystają, o czym świadczy ilość wypożyczeń.

W szkole prowadzone są zajęcia pozalekcyjne tj. kółko informatyczne, plastyczne, przyrodnicze. Dla uczniów mających trudności w nauce, prowadzone są zajęcia wyrównawcze.

Wizytówką szkoły jest dziecięcy zespół folklorystyczny „Swojaki”. Działa od 8 lat. Swoje programy przygotowuje na zajęciach koła wokalnno-tanecznego.

Samorząd uczniowski angażuje się w organizowanie imprez i uroczystości szkolnych. Kroniki odnotowują wiele takich przedsięwzięć. Niektóre z nich wpisały się na stałe do kalendarza szkoły np. nadanie imienia placówce. W 2002 r., szkoła otrzymała imię Stefana Kardynała Wyszyńskiego, sztandar i tablicę.

Każdego roku odbywają się imprezy szkolne: ślubowanie klasy pierwszej, dzień nauczyciela, andrzejki, mikołajki, zabawa karnawałowa, powitanie wiosny, dzień ziemi, dzień patrona szkoły, dzień dziecka.

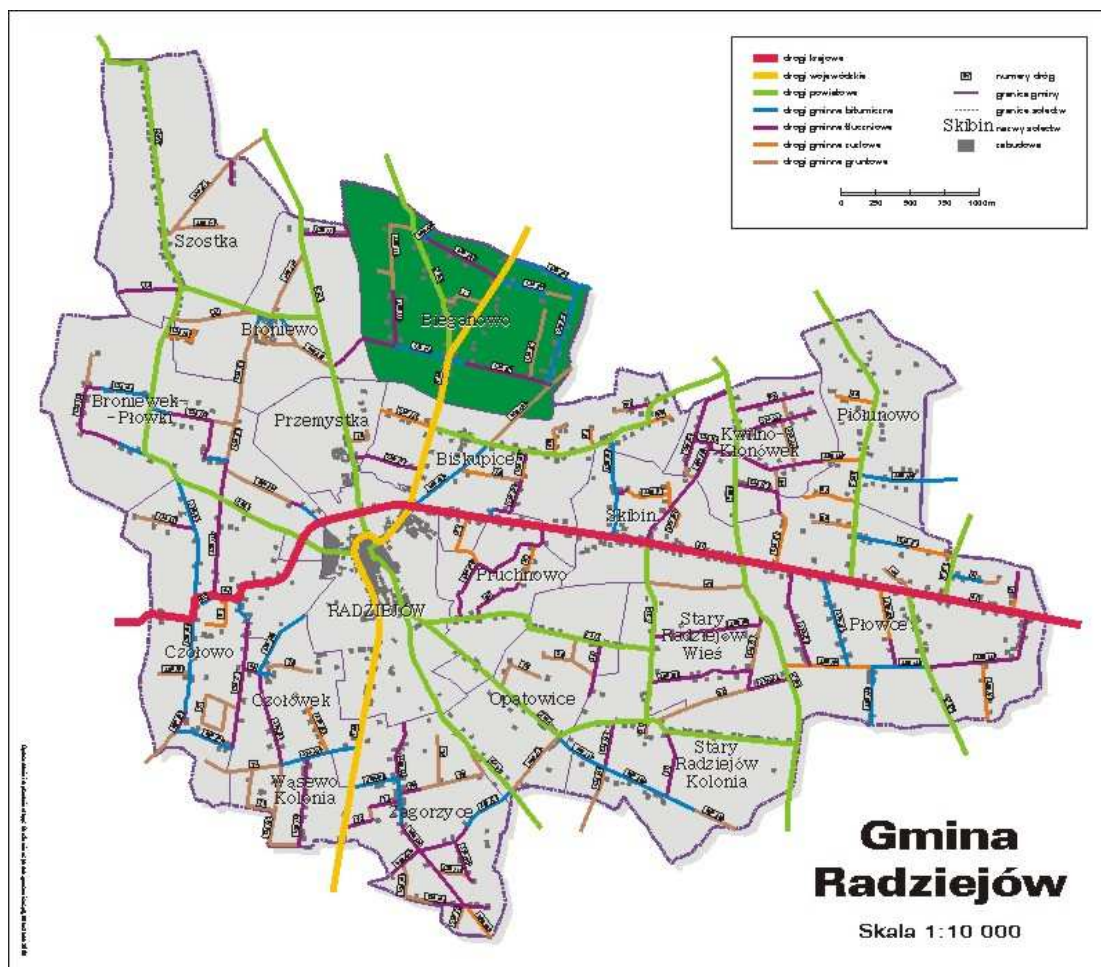
Uczniowie szkoły uczestniczą nie tylko w konkursach wewnątrz szkoleniowych. Każdego roku biorą udział w ogólnopolskim konkursie matematycznym „Kangur”, oraz konkursach organizowanych przez inne szkoły i instytucje na terenie gminy.

W szkole pracuje wykwalifikowana kadra nauczycieli. Każdy z nich posiada merytoryczne i praktyczne przygotowanie do pracy z dziećmi.

Wielkim atutem szkoły jest przyjazna atmosfera panująca w placówce. Stosunkowo niewielka liczba uczniów w klasie sprawia, że nauczyciele mogą dotrzeć i poznać możliwości edukacyjne każdego ucznia.

Bieganowo	
Województwo	Kujawsko- pomorskie
Powiat	Radziejowski
Gmina	Radziejów
Liczba ludności	336
Powierzchnia	636,8708 ha

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI BIEGANOWO

Mapa obrazująca Gminę Radziejów z zaznaczonym położeniem Bieganowa

III. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości.

DZIEDZICTWO KULTUROWE I ZASOBY PRZYRODNICZE	
Obiekty zabytkowe	W miejscowości nie znajdują się obiekty zabytkowe.
Obiekty o wartościach historycznych i sentymentalnych	• Figurki i kapliczki przydrożne Okolica ubarwiona jest przydrożnymi figurkami i kapliczkami. Każda z nich ma swoją historię i jakąś legendę. Powstawały jako wotum dziękczynne za zdrowie i pomyślność. W Bieganowie umiejscowione są: 1. Przydrożny krzyż z 1940 r. znajdujący się przy gospodarstwie państwa Boguckich. 2. Przydrożny krzyż znajdujący się na rozwidleniu dróg biegnących z Bieganowa do Szczebłotowa. 3. Figura Matki Boskiej została pobudowana w 1995 r. przez Jerzego Balceraka. 4. Przydrożny krzyż z 1949 r. znajdujący się przy gospodarstwie państwa Gałęckich. Został odnowiony w 1980 r.
Lasy i parki	W latach 1963-1973 szkółka zadrzewienia należała do Urzędu Powiatowego w Radziejowie. W 1974 r. została przejęta przez Nadleśnictwo Gniewkowo. W 1986 r. została prowadzona przez leśniczego Mariana Janowskiego, obecnie szkółkę prowadzi jego córka Barbara Jałoszyńska.

DZIEDZICTWO RELIGIJNE I HISTORYCZNE	
Tradycje, obrzędy, gwara	W dalszym ciągu praktykowany jest zwyczaj tzw. odpustów. Bieganowo należy częściowo do parafii p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego oo. Franciszkanów w Radziejowie i parafii Byczyna p.w. św. Jadwigi. W Radziejowie odbywają się odpusty 16 sierpnia i 14 września, w Byczynie 3 maja i 16 października.
Legendsy, podania i fakty historyczne	Nazwa wsi pochodzi od imienia Biegan. Nosił je prawdopodobnie jeden z pierwszych osadników, być może zasadzca, który założył tą miejscowość.
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
Zaopatrzenie w energię elektryczną	Miejscowość Bieganowo zasilane jest w energię elektryczną od 1961 roku. Zaopatrywane jest w energię elektryczną przez Koncern ENERGA S.A., obsługiwany jest przez Rejon Energetyczny Radziejów.
Zaopatrzenie w ciepło	Zaopatrzenie miejscowości w ciepło oparte jest na indywidualnych źródłach ciepła. Są to w przeważającej części kotłownie opalane węglem lub miałem. Ogrzewają one budynki mieszkalne. Indywidualne źródła ciepła i kotłownie emitujące do atmosfery SO ₂ , NO ₂ i CO w ilościach, które dla pojedynczego pieca czy kuchni wydają się znikomo małe, są jednak uciążliwe ze względu na bezpośredniość oddziaływania na środowisko.
Zaopatrzenie w gaz	W miejscowości rozwinięta jest gospodarka gazem bezprzewodowym (butle gazowe), który używany jest w gospodarstwach domowych głównie do przygotowywania posiłków.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI BIEGANOWO

Sieć wodociągowa	Długość sieci wodociągowej w sołectwie Bieganowo wynosi 7,5 km. Wieś została zwodociągowana w 1985 r. przez Gminny Zakład Komunalny w Dobrem.
Gospodarka ściekowa	Istnieją przydomowe oczyszczalnie ścieków. Większość gospodarstw posiada szamba wybieralne.
Usuwanie odpadów	W Bieganowie znajdują się kosze na śmieci, które raz w miesiącu opróżnia Firma „Saniko” i składowe na wysypisku w Machnacu k. Włocławka.
GOSPODARKA I ROLNICWO	
Gospodarstwa rolne	Na terenie miejscowości zarejestrowanych jest 101 gospodarstw rolnych.
Zakłady pracy. Przedsiębiorstwa.	PHU Wegrol – przedsiębiorstwo węglowe. Prowadzone od 1998 r. przez Sławomira Gadalińskiego.
KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
Organizacje, stowarzyszenia działające na terenie miejscowości	• KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH Założone zostało w 1965 r. Pierwszą przewodniczącą została Teresa Wojciechowska. W latach 1980-1995 przewodniczącą była Barbara Woźniak. Koło zajmowało się rozprowadzaniem piskląt, drzewa, kwiatów. Organizowano imprezy okolicznościowe jak Dzień Kobiet, Dzień Matki oraz wycieczki. Koło zawiesiło swoją działalność w 1996 roku. • KÓŁKO ROLNICZE Kółko Rolnicze w Bieganowie powstało w 1957 roku. Przewodniczącym jest Jan Nowakowski. Kółko działa do chwili obecnej.

IV. Wieś w obiektywie

Przydrożny krzyż z 1940 roku znajdujący się przy gospodarstwie B. Boguckiego

Przydrożny krzyż na rozwidleniu dróg biegnących z Bieganowa do Szczebłotowa

Figura Matki Boskiej z 1995 roku

Przydrożny krzyż z 1945 roku znajdujący się przy gospodarstwie p. Gałęckich

Świetlica w Bieganowie

Szkoła Podstawowa w Bieganowie im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego

V. ANALIZA „SWOT”

Analiza SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) identyfikuje oraz ocenia silne i słabe strony społeczności oraz przyszłe szanse i zagrożenia wynikające z wpływu otoczenia i zmian w nim zachodzących.

Szanse i zagrożenia odnosi się do czynników zewnętrznych, nad którymi nie ma kontroli.

Silne i słabe strony tkwią w czynnikach wewnętrznych. Analiza tych czynników pozwala zidentyfikować słabe i mocne strony, jej celem jest wykorzystanie mocnych stron i wyeliminowanie słabych.

Silne strony – uwarunkowania, stanowiące mocne strony wsi, elementy przewagi nad innymi, które należy wykorzystać aby osiągnąć zamierzone cele.

Szanse – czyli, czynniki, które mogą być traktowane jako pomocne i przy odpowiednich działaniach wykorzystane jako uwarunkowania sprzyjające rozwojowi wsi.

Słabe strony – obecnie istniejące problemy i bariery, które należy wyeliminować aby nie utrudniały osiągnięciu misji.

Zagrożenia – czyli, czynniki zagrażające realizacji misji, których wpływ może osłabić podejmowane działania.

Plan odnowy miejscowości powinien opierać się na mocnych stronach mieszkańców, powinien eliminować słabości, wykorzystywać pojawiające się szanse oraz unikać przyszłych zagrożeń.

ANALIZA SWOT

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
- dobra jakość gleb-wysokie klasy gruntów rolnych, - zwiększająca się liczba ludzi młodych podejmujących studia wyższe, - wzrost zainteresowania tradycją i historią, - dobrze zorganizowany dowóz dzieci do szkół, - dobrze rozwinięta sieć telekomunikacyjna.	- wymagająca modernizacji świetlica, - brak chodników, - brak oświetlenia, - niedostatecznie dobry stan techniczny dróg, - starzejące się społeczeństwo, - brak miejsc rekreacji i wypoczynku, - nie utrwalone tradycje historyczne i pamiątki.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- rozwój działalności kulturalnej poprzez rozwój i modernizację świetlicy, - dokształcanie mieszkańców – szkolenia i kursy organizowane w odnowionej świetlicy, - sprzyjająca polityka regionalna, w tym adresowana do rozwoju obszarów wiejskich, - zwiększanie się dostępności do kapitałów i środków pomocowych, w tym pochodzących z Unii Europejskiej.	- niebezpieczeństwo wypadków z powodu złej nawierzchni dróg, - ujemny przyrost naturalny, - brak troski o dobro wspólne, - brak zaangażowania społeczności w rozwój wsi, - migracja młodzieży do miast, - rosnące bezrobocie/brak pracy.

VII. Podsumowanie

Zapisy zawarte w Planie Odnowy Miejscowości Bieganowo spełniają warunek zgodności z zapisami zawartymi w dokumentach dotyczących rozwoju gminy tj. Strategią Rozwoju Gminy Radziejów na lata 2005-2014, Strategią Rozwoju Powiatu Radziejowskiego, Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz zapisami Strategii Rozwoju Kraju. Cele i zadania określone w Planie Odnowy Miejscowości są wewnętrznie zgodne a ich osiągnięcie i realizacja nie powoduje negatywnych skutków dla osiągnięcia celów i realizacji zadań strategii wyższego rzędu.

Dla potrzeb miejscowości Bieganowo opracowano zadania jakie powinno się zrealizować w ciągu najbliższych lat, aby poprawić sytuację społeczno-gospodarczą miejscowości wchodzącej w skład całej gminy. W celu stworzenia zbioru inwestycji, działań i zadań, jakie należy przeprowadzić w okresie krótkoterminowym i perspektywicznym na terenie wsi Bieganowo posłużono się przede wszystkim sugestiami mieszkańców oraz wynikami analizy SWOT. Planowanymi do realizacji zadaniami we wsi Bieganowo są więc:

1. Modernizacja i naprawa dróg na terenie sołectwa ok. 6 km.
2. Budowa oświetlenia tj. montaż ok. 9 lamp.
3. Modernizacja świetlicy poprzez: montaż wentylacji w pomieszczeniu gospodarczym, naprawa oświetlenia, docieplenie obiektu, wymiana okien, założenie podłogi w dużej sali i małej sali, instalację ogrzewania w świetlicy, utwardzenie placu przed świetlicą.
4. Budowa chodników oraz ścieżki pieszo-rowerowej od szkoły do Radziejowa.
5. Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej.

Wszystkie wyżej wymienione zadania możliwe będą do realizacji głównie przy dużej aktywności mieszkańców umiejętnie kierowanych przez miejscowych liderów, przy odpowiednim zrozumieniu i współpracy ze strony władz samorządowych i lokalnych przedsiębiorców i rolników. Oczywiście warunkiem koniecznym jest

zapewnienie odpowiedniego poziomu finansowania tych zadań ze strony władz gminnych, samorządów wyższego szczebla, instytucji dysponujących środkami unijnymi, przedsiębiorstw użyteczności społecznej oraz firm prywatnych.

VIII. Bibliografia, źródła:

- **Augustyniak S.**, *Zarys dziejów sołectw (miejscowości) Gminy Radziejów*.
- **Błoch m.**, *Szkoła Podstawowa w Biezanowie*, opracowanie.
- **Ignaczak M.**, *Środowiska Kulturowe – uwarunkowania do ochrony dóbr kulturowych Gminy Radziejów*, Poznań 2001.
- Relacje i materiały Bronisława Boguckiego.
- Strategia Rozwoju Gminy Radziejów na lata 2005-2014, Radziejów 2004.
- Strategia Rozwoju Powiatu Radziejowskiego.
- Studium wykonalności i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Radziejów, Radziejów 2008.
- **Zawidzka A.**, - zdjęcia.

Plan Odnowy Miejscowości został sporządzony zgodnie z § 10 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia MRiRW z 14 lutego 2008 r.